

KIVO-project 'Met angst en beven', een leesbevorderingsproject voor vbo/mavo.

1 januari 1994

Auteur: Mirjam van Campen

Volume: 04

Nummer: ?

Pagina's: 106-110

Documenten

- [tsjip_jrg04_011.pdf](#)

mirjam van campen klvo project met angst en beven een leesbevorderingsproject voor vbo mavo angst geeft vleugels als ik bang ben vertel ik leugens ik ben bang voor vliegende beesten vooral voor beesten beesten met vleugels vbo leerling van de s g reigersbos te amsterdam met angst en beven¹ is een door kivo ontwikkeld lesproject voor de onderbouw van vbo mavo kivo staat voor kulturele instellingen en voortgezet onderwijs en genoemd project realiseert een belangrijke doelstelling van de organisatie het is een project over angst in tienerboeken bedoeld om de leerlingen te laten ontdekken dat lezen leuk kan zijn en veel te maken heeft met eigen ervaring en beleving het project past uitstekend in de lessen derlands en beeldende vorming en sluit natuurlijk aan bij de basisvorming omdat het project zo succesvol in amsterdam verliep heeft de stichting lezen het in samenwerking met het nbl c landelijk uitgegeven het uitgebrachte materiaal bestaat uit een docentenhandleiding leerlingemateriaal en een leskist met toebehoren zoals de benodigde boeken dia's sheets en cassette hieronder een beschrijving van het project ervaringen van docenten en de inpasbaarheid in de basisvorming tenslotte nog iets over kivo zelf projectbeschrijving de lessenserie begint met een introductie op het thema hierin komen verschillende aspecten zoals lichamelijke reacties zelf ervaren angsten soorten angst en houding ten opzichte van angst aan de orde een belangrijke vraag is daarbij waarom de meeste mensen zich schamen voor hun angsten al gauw komen de leerlingen op verschillende soorten scheldwoorden en bedenken dan dat het inderdaad vreemd is om iemand voor schijterd uit te schelden terwijl ze zelf ook ergens bang voor zijn ook het bedenken van spreekwoorden en gezegdes is favoriet bij de leerlingen er zijn legio spreekwoorden herkenbaar in andere culturen turkse arabische en anders-taligen kennen dezelfde spreekwoorden daar deze bijna allemaal slaan op de lichamelijke reacties gepaard bij angstaanvallen in een interculturele idas is het leuk om hierachter te komen en bovendien leren de leerlingen ook nog iets van de

ontstaansgeschiedenis van taal een vergeelijking in het Nederlands hou je je hart vast maar in het Arabisch valt je hart eruit van angst al in de eerste les verstrekte opdrachten zijn aanleiding om te praten over eigen angsten en reacties hierop

106 van Campen Klvo project met angst en beven in de tweede les presenteert de docent een zestal boeken met behulp van dia's hierbij komen verschillende aspecten van kaftje kijken aan bod een voorbeeld op een dia staat de kaft van Bozo's droom van trade de jongen vrouw gehuld in een grijze vuilmszak de leerlingen kunnen aan de donkere kaft heel goed zien dat Bozo's droom niet zo vrolijk is ook de donkere krinogen van de vrouw in grijs geven dit aan de leerlingen maken vervolgens een keuze uit een collectie boeken en kiezen hieruit een fragment dat over angst gaat door aan te sluiten bij het niveau van de leerlingen en waarde te hechten aan hun belevingswereld en keuzes wordt lezen als plezierig ervaren en bij deze persoonlijke en subjectieve ervaring behoudt de docent toch een controle-mogelijkheid het is immers niet mogelijk een passend fragment uit te zoeken zonder een boek goed gelezen te hebben de leerlingen associeren deze manier echter niet met het vaak saaie en strakke stramien van de opdrachten bij het verplichte lijst lezen op de Sg Reigersbos hebben vbo mavo leerlingen onder leiding van Nederlandse docente Annelies Popma veel plezier beleefd aan het project naast het verplichte lezen van een boek hebben de leerlingen nog vele andere boeken gelezen het uitgekozen fragment wordt door de leerlingen ingesproken op cassette een moeilijke maar leuke opdracht voor de derde les voorlezen is niet makkelijk voor niemand en zeker niet voor een vbo mavo leerling de leerlingen krijgen een cassettebandje te horen met voorbeelden hoe je niet wel kan voorlezen aspecten als klemtoon tempo melodie etc komen hierbij aan de orde leerlingen vinden het erg leuk om iemand veel te snel te langzaam erg plat of bekakt te horen voorlezen tegelijkertijd is het een stimulans om het zelf niet zo te doen voor het inspreken van het bandje zijn rolbeschrijvingen gemaakt zodat dit gestructureerd kan verlopen de leerlingen werken in groepjes van vier een geluidsman vrouw een presentator en twee voorlezers met elk hun eigen rollenkaart na even gerapt te hebben gaan de leerlingen serieus en enthousiast aan dit radioprogramma werken vervolgens wordt in de vierde les een gedicht over angst gemaakt een angst uit het boek of een zelf beleefde angst als beginzin nemen de leerlingen een gezegde of spreekwoord uit de eerste les dit gedicht wordt vormgegeven op een poster vergelijk de posters van de stichting Plint de leerlingen werken ook met kleurassociaties gebaseerd op de voorbeelden van de kaften vergelijk het bovenstaande voorbeeld van Bozo's droom voor de dood ben ik niet bang wel voor school en prestaties

107 van Campen Klvo project met angst en beven daar krijg ik faalangst van voordedood ben ik niet bang mijn vader wel hij denkt erelkedagaan voor de dood ben ik niet bang wel voor school en prestaties

Thomas Sohier leerling van de tvko mavo in Amsterdam bij het maken van de poster komt de beeldende kant om de hoek kijken de leerlingen associeren een kleur bij de angst die ze in hun gedicht onder woorden brengen en een vorm vervolgens strooien ze als een soort hagelslag getekende voorwerpen over de ondergrond een Miro-achtig effect ontstaat als laatste plakken ze het gedicht geschreven op sheet op de poster voorbedd bij brand wordt de kleur rood en de vorm vlam-

mend geassocieerd of bij verdrinking blauw en kringen de ondergrond wordt nu met rode ecoline vlam mend of met blauwve ecoline in kringen geschilderd bij bovenstaande voorbeelden zou bij de brand getekende huisraad verstrooid worden en bij de angst voor verdrinking zouden spartelende handjes voetjes hoofden getekend kunnen worden het voordeel van de sheets is dat bij verschrijving dit niet betekent dat de poster gelijk verpest is en woedend in de prullebak wordt gesmeten ook bier is er weer aandacht voor composite er kan nog op allerlei manieren over de ondergrond met het gedicht geschoven worden deze les wordt begeleid door de tekendocent en neemt een blokkuur in beslag dime van den berg docent nederlands op het florens college in amsterdam heeft het project met alle eerste klassen uitgevoerd het florens college is een vbo school voor opleidingen in natuur en groen citaat van dinie van den berg de leerlingen hebben met veel plezier aan dit project gewerkt zelf heb ik het ook als heel verfrissend verrassend en spannend ervaren beslist aan te bevelen met alle boeken cassettes en posters richten de leerlingen tenslotte in een filiaal van de openbare bibliotheek een tentoonstelling in die tentoonstelling zorgt ervoor dat de leerlingen serieus aan het werk blijven iedereen kan hun werk zien en de meeste leerlingen nodigen dan ook trots familie vriendjes en vriendinnen niet om het resultaat te komen bewonderen scholen vinden de tentoonstelling vaak een leuke gelegenheid om zich in de buurt te profileren 108 van campen klvo project met angst en beven een bibliothecaris van de openbare bibliotheekkerkrade heeft het project op twee verschillende scholen met vier vbo mavo klassen uitgevoerd het belangrijkste is dat de leerlingen enthousiast zijn en bereid zijn mee te werken en de bibliotheek in kerkrade is erg enthousiast over het project er kan mee naar buiten getreden worden bovendien zijn geëncageerde leraren er ook blij mee dit project is multi inzetbaar met angst en beven¹ en de basisvorming met angst en beven sluit aan bij de basisvorming het project is vakoverstijgend en sluit aan bij de vaardigheidsdoelen de interculturele benadering is verweven in het gehele project daarnaast wordt er aan een groot aantal kerndoelen gewerkt voor zowel het vak nederlands als voor beeldende vorming een paar voorbeelden kerndoel al het weergeven van een eigen mening komt aan bod bij de eerste les wanneer de leerlingen hun mening geven over angsten bij de bandopname het voeren van een polyloog kerndoel a2 spreken random een persoonlijk e beleving wordt gerealiseerd bij de tentoonstelling en b17 functie van beeld en opmaak is aan de orde bij de compositie van beeld en gedicht op de poster voor beeldende vorming wordt vanzelfsprekend gewerkt aan de algemene doelstelling het vergroten van voorstellingsvermogen en beeldingskracht door ervaringen en gevoelens te verkennen te ordenen en ook voor anderen zichtbaar te maken in zelfgemaakte beelden behalve aan deze worden er aan nog meer kerndoelen gewerkt watiskivoeigenlijk de afkorting kivo staat voor culturele instellingen en voortgezet onderwijs en daarmee worden bedoeld de stichting kunstzinnige vorming amsterdam skva de stichting openbare bibliotheken amsterdam oba het tropenmuseum tm en het amsterdams historisch museum ahm kivo ontwikkelt korte lessenseries gericht op het voortgezet onderwijs met een accent op vbo mavo we proberen zo een brug te slaan tussen scholen en culturele instellingen en op die manier de cultuurparticipatie van leerlingen te

bevorderen we hebben specifiek voor de doelgroepen vbo en mavo gekozen omdat voor deze leerlingen de drempel naar de culturele instellingen het hoogst is over het algemeen vinden havo vwo leerlingen de weg naar deze instellingen sneller de klvo medewerkers van de diverse instellingen zijn gespecialiseerd in het ontwerpen van lespakketten voor deze door andere vaak als moeilijk omschreven doelgroep met enige aanpassing zijn de projecten overigens ook voor andere doelgroepen te gebruiken ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de reguliere vakken voornamelijk nederlands aardrijkskunde geschiedenis tekenen handvaardigheid en textiel en kunnen in het lesrooster worden ingepast tot nu toe heeft kivo twaalf projecten ontwikkeld in bijna alle projecten 109 van campen klvo project met angst en beven vormt leesbevordering een belangrijk onderdeel zo bang als de dood voor glas er ligt meteen op de grond een plas van angst als ik glas in een kast zie dan vol ikflauw van angst leerling van de sgreigersbos tot slot dia's van posters gemaakt door leerlingen kunt u bezichtigen op de onderwijsmediatheekdienst van de openbare bibliotheek amsterdam het lesmateriaal nitgegeven door het nblc bevat deze dia's echter ook een apart inlegvel met angst en beven aansluiten bij de basisvoorraad is opvraagbaar evenals een overzicht van alle klvo projecten met korte beschrijving bij de klvo medewerkster van de openbare bibliotheek amsterdam tel 020 5230780 ook voor docentenhandleidingen leerlingenmateriaal of meer informatie over kivo noten 1 kaftje kijken is een klvo project over de relatie tussen de kaft en de inhoud van een boek met angst en beven is een logisch vervolg op dit project 110